БРОЈ 21. ЦЕТИЊЕ, уторак 31. марта 1915. год. ГОДИНА VIII.

ЦИЈЕНА:
за Црну Гору на годину 10 перп., на по год. 5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

ЗА ЦРНУ ГОРУ БРОЈ 10 ПАРА
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ и ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник" Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:
„Viesnik" Cettigné (Monténégro)

Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника"
а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Цетиње, 31. марта.

Пажња цијелога свијета управљена је на Карпате и на војничко-политичке догађаје на вратима Мађарске.

Руси су овога рата више пута прелазили Карпате, али сада је њихов пријелаз неповратан.

У Бечу, нарочито у Пешти, паника.

Њемачка хитно шаље Аустрији у помоћ нових осам корпуса војске.

У вези са руским продирањем преко Карпата, појавиле су гласови о засебном миру Аустрије са Русијом.

Приближује се агонија Хабзбуршког Царства. Оно ће прво клекнути на кољена да прими страшну казну за вјековне злочине над правдом и човјечношћу.

Освитком пропећа свиће поуздана побједа Савезника, који ће учинити крај безбожној хегемонији двију германских царевина.

На Карпатима се сада рјешава судбина Аустрије, а с њоме, можда, и брзи крај овога страшнога рата.

Овдашњи Царско-Руски Војни Агент г. генерал Н. Потапов примио је ова службена саопштења:

Петроград, 27. марта у 3 сата по подне. На фронту западно од Њемена било је омањих окршаја.

У Карпатима наша је војска одбила многобројне њемачке и аустриске противнападе и продужила да и даље продире напријед.

У ово вријеме у нашим је рукама цио главни гребен Карпатски, на даљини од 100 километара, почевши од Регретова до Валосате, с изузетком коте 909, која лежи јужно од Воље Михове. У току 25. марта заробили смо у Карпатима 1.200 војника.

На осталим дјеловима нашег западног фронта нема значајнијих промјена.

На кавкавском фронту било је 25. марта у приморском рејону дуготрајног препуцавања. На путовима од Артвина и сјеверно од Олте *наше се наступање наставља.* Покушаји Турака да нападну прелаз Кулишкибук, у Алашкерској долини, одбијени су. На осталим тачкама фронта без промјене.

Петроград, 28. марта у 10·40 у вече. На фронту западно од Њемена, *напали смо 27. марта у зору њемачке положаје између Калварије и Људвинова и, послије упорног боја, освојили двије линије непријатељских шанчева.* Овдје смо заробили 600 војника с неколико официра и 8 митраљеза.

У Карпатима, у правцу Мезо—Лаборца, ми смо, прелазећи с позиције код Чабалоча (југозападно од Лупкова), избацили непријатеља из мјеста Вираве, јужно од Воље Михове, и **заузели коту 909. На тај је начин непријатељ избачен из цијелог главног карпатског гребена у рејону нашег наступања.**

У правцу Ростока (јужно од карпатских подина, 20 километара југоисточно од Воље Михове) непријатељ је примио знатна појачања и прешао 26. марта у упорне нападаје.

Одбијајући га успјешно, ми смо заробили до 1.000 војника са 20 официра.

Наступање од линије Стушица—Волосате—Буковец у јужном правцу (према прелазу Ужок) *продужава се, без обзира на најтеже теренске потешкоће*: **пробијајући себи пут кроз снијег од два метра, наша се војска на неким тачкама приближила на 5 километара долини ријеке Ужка.**

Код Росохача и Рожанке непријатељ је извео два нападаја. На осталим дјеловима фронта нема знатнијих промјена.

Петроград, 29. марта у 2·25 по подне. Западно од Њемена продужавају се дјелимични бојеви у рејону ријеке Шешупи.

У Карпатима непријатељ је 27. и ноћу на 28. марта упорно нападао у густим колонама, под силном артиљеријском ватром, нашу војску, која је у Росточком правцу прешла на јужне обронке главнга гребена *Сви су ти нападаји одбијени уз огромне губитке за непријатеља, а том је приликом заробљен један његов батаљион с митраљезима и са 23 официра.*

У Ужочком правцу заузели смо послије упорног боја неколико висова *и при том заробили 1000 војника се 4 митраљеза и 22 официра.*

У Стријском правцу непријатељски нападаји и даље трају. На осталим дјеловима нашега фрота нема знатнијих промјена.

Уједињење јужних Словена.

Петар Струве

„Ми веома мало знамо шта се догађа у границама Аустро-Угарске. Ми не знамо како и чиме сада живи Чешка, како су појаве рата утицале и како се озаравају у души чешког народа, — појединачне и случајне новинарске вијести штуре су, и дају врло мало објашњења. Исто тако мало знамо какво је стање ствари и каква се расположења стварају у Хрватској, Славонији и Далмацији, тој по идеји Тројединој Краљевини, подјељеној између двије државе — Аустрије и Угарске.

Међутим, судбина, перспектива и покрети тих покрајина садржина су једног од оних питања која је незадржано поставио рат 1914 год. То је Српско-Хрватско или Југословенско Питање. У његовим је основама покрет, који је снажан у интелигенције а са кореном и у народним масама, чији је задатак да Србе, Хрвате, па и Словенце доведе до националног и државног уједињења, без обзира на вјеру и неке друге разлике. Тај покрет, као озбиљни политички факт и фактор, појава је новијег времена, свједок политичке зрелости и политичког васпитања, које су, за посљедњих десетак година, стекли и Срби и Хрвати.

Живо се сјећам оних утисака, које сам добио од српско-хрватских односа, кад сам као млад студент 1891—1892. присуствовао у Грацу сједницама словенских друштава.

Тада се студенти та два племена нијесу могли састајати у једној истој кафани, тако су били затегнути и — због јужњачког темперамента и јужњачких нарави — распаљени узајамни односи. Понекад занимљиви по форми, по суштини увијек су били дубоко жалосни и увредљиви непријатељски сукоби школске омладине српске и хрватске.

Сада се стање ствари радикално промијенило. Српско-хрватска коалиција, која се јавила 1905. године, постала је уобличење тежње за уједињењем, тежње која је побиједила прећашње племенске размирице, а у двадесетом вијеку она се претворила у Хрватској у одличну политичку моћ, и постала стожер свега државног живота у Хрватској.

Тако се припрема национално и државно уједињење завађених племена словенског народа, која ће, скупљени у једну цјелину, бити у словенском свијету респектна снага од многих милиона и представљати снажну предстражу тога свијета на његовој граници са свијетом романским.

Уједињење свих Срба и Хрвата т. ј. уједињење Краљевине Србије са аустриским српско-хрватским земљама у Велику Србију, може бити, питање је не најближег времена, и ако присталице те идеје не само пропагирају него и свим допуштеним средствима раде да је остваре и у дјело приведу. Когод говори с њима, осјетиће у њихову гласу увјерење и одлучност. Али ма како се развијали догађаји, не може се сумњати да ће историја Србо-Хрвата ићи путем уједињења а нипошто разједињења. Тај пут препоручује и сам географски положај српско-хрватског народа, те предстраже словенског свијета, која је истакнута према западу.

Да би ојачали и себе и Словенство, Јужни Словени морају удружити своје напоре и створити једну компактну снагу. Уједињење јужних Словена није словенско локално него је опште словенско питање, према којем остали словенски народи и државе не могу бити равнодушни. У њему има неке историјске неизбјежности, која ће себи наћи и пута и средства.

Такав је утисак који сам ја добио из дугих разговора са једним од људи најобавјештенијих у томе питању, од људи који веома живо суделују у покрету уједињења.

Разумије се, идеал српско-хрватског уједињења могу остварити само братска племена. Али када питање у тој форми буде постављено као несумњиво национално питање, снагом самог народа, његово рјешење у позитивном смислу, наићи ће само на саосјећање и помоћ свих великих држава које ратују са Аустро-Угарском и Њемачком.

У суштини, понављам, тај је посао — као и свако народно уједињење — посао самог народа, његове воље и његове истрајности".

Биржевија Вједомости од 27. фебруара о. г.

Данашња руска војска

Желећи нарочито истакнути високу спрему данашње руске војске, г. Т. Коблишка објавио је у неким српским дневницима под горњим натписом чланак, који је и у „Вјеснику" одштампан, а у којему се неправилно карактерише улога руске војске у недавном руско-јапанском рату.

Не може се узети као тачно тврђење, да је Русија, послије рата 1877—78 „почивала на ловорима". Свима је јасно, да је Русији Берлински Конгрес отворио очи, упозоривши је на њеног истинског непријатеља — Њемца, који јој је на енергичан начин спрјечавао припрему за рат на западном, аустро-германском фронту. Међутим је рат с Јапаном настао неприродним путем и за то је источни фронт био за рат неприправан.

Исто је тако неправилно оцијењена улога Главног Штаба, официрског кора, регрутских класа и козачких јединица.

Баш у мирно доба руски је главни штаб прославио се организаторским радом, као што то уз остала велика имена потврђују и генерали Драгомиров и Леер. Тој благодатној радњи у мирно доба дугује данашња руска војска своје величанствене успјехе. Исто тако не може се рећи да је у руско-јапанском рату учествовао војник без претходне војничке спреме, кад се зна да је од 1874. године уведена у Русији општа и лична војна обавеза и да је Русија у вријеме јапанског рата имала *око 10 милијона* добро увјежбаних резервиста и ополченаца. А да је руског војника тобоже раздвајао од официра дубок јаз, и да је руски војник био неупућен у ратну вјештину, није потребно побијати кад се зна, да руски војник проводи 4—5 година у војној служби и да се већ деценијама васпитава на завјету Суварова: „сваки војник треба да разумије свој маневар." Коначно, руски официр, који се 12 година спрема за своју дужност, он је и врши онако савјесно, како то од њега захтијевају сам позив, узвишена традиција и високи задатак великог руског народа. Што се пак тиче козака, њихове организације и дисциплине, довољно је поменути, да су ти исти козаци још прије сто година престала бити „хордом", кад су у стројним пуковима улазили у Париз.

Венизелосова изјава

Лондонској Рајтеровој Агенцији јавља њен атински кореспондент:

Дом г. Венизелоса је скуп либералних посланика и његових политичких пријатеља. На овим скуповима се непрестано дебатује о ситуацији. Венизелос је изјавио да ће кроз неколико дана говорити дуго о ситуацији. Он протестује против владиног коминикеа, у коме се говори, да је Венизелос хтио учинити уступке Бугарској да би Бугарска остала неутрална.

Даље је Венизелос изјавио, да Тројни Споразум није тражио од Грчке никакве уступке, а молио је Грчку да не инспирише Србију, да она чини неке уступке Бугарској.

Венизелос је рекао:

„Ако моји противници третирају питања, видјеће, да сам ја имао намјере удвостручити Грчку, јер смо имали добити великих компензација. А без рата државе се не увеличавају. Вели се, да би данас оплакивали пропаст својих бродова да смо ми узели учешћа у нападу на Дарданеле. Али ратни бродови нијесу грађени за то да се чувају, а држава не троши 30 милиона франака годишње за бродове, које неће употребити. Бугарска ће сигурно добити, било да напусти неутралност, било да не напусти: обје стране јој предлажу компензације за неутралност. Она нас не би смјела напасти, да смо ступили у рат, јер ако побиједи Тројни Споразум, она би рисковала, да изгуби и оно, што данас има. Данашњи кабинет чека

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE CRNOJEVIĆ

да Бугарска изиђе из неутралности, па да и Грчка ступи у акцију. Но зар ће Бугарска бити тако наивна, да помогне Грчкој да се удвоји, а сама да не добије више од 30 хиљада квадратних километара? Само једном дивизијом и својом флотом, ми бисмо стекли пријатељство трију великих сила".

У одговору на једно питање Венизелос је рекао:

„Положај Италије не може се сравнити с нашим. Италија је велика сила са више од 30 милиона становника, а само један милион становника има ван отаџбине. Грчка је мала држава, има свега 5 милиона становника, а има да ослобађава 4 милиона Грка. Зато се ми не можемо колебати као Италија!"

ТЕЛЕГРАМИ

Ниш, 27. марта. При претресу четника, погинулих приликом њиховог посљедњех упада у Србију и напада на нашу жељезничку пругу, нађена су документа и предмети који несумњиво утврђују да је напад организован на територији краљевине Бугарске:

1) Аустријска војна књижица, издана од царско-краљевске аустријске војне команде ландштурма бр. 24 у Бечу. Ова војна књижица гласи на име Игнаца Рибичке из 99 аустријског пука, родом из Менице у Аустро-Угарској. На овом четнику Рибички нађена су и његова остала документа из којих се види да је служио у Бечу;

2) Једно увјерење струмичке колонизационе комисије бр. 1022, издано 20. јануара о. г. погинулом четнику Риза Алији, љекарско увјерење струмичког љекара, издано истом лицу у Струмици 20. јануара ов. год. под бр. 1912;

3) Једна бугарска дописна карта, упућена из Софије на адресу погинулог четника, са ознаком „Струмица";

4) Једно увјерење за бесплатно путовање државним бугарским жељезницама издано погинулом четнику Ризи Иванову од стране струмичког управника 7. октобра пр. г. под бр. 602. На овом увјерењу је потписан окружни управник Николов;

5) Записка штаба македонско-једренског ополчената бр. 778 од 30. октобра пр. год., којом се овај Риза Иванов и Дело Петров из села Сусмиа, грчка територија, препоручују властима у Софији као добри Бугари. Ову записку потписао је за начелника штаба Икономов;

6) Бугарски војнички таин, онакав какав се мјеси за војску у Струмици и каквог нема у цијелом крају кроз који су прошли четници;

7) Бомбе, оружје и муниција која је у употреби у бугарској и турској војсци;

8) Куршуми дум-дум.

Осим тога, саслушања која су до сада учињена, показују да је овај упад спремљен на територији краљевине Бугарске.

Та саслушања гласе:

„Рађено 20. марта 1915. год. у струмичкој станици.

Испит Усеина Хасана из села Бањске у Бугарској.

1) Зовем се Усеин Хасан. Родом сам из села Бањске у Бугарској; стар сам 28 година; ожењен; вјере муслиманске; говорим српски и турски. Познато ми је ради чега се на одговор узимам.

II. Стварна питања:

2) Има већ неколико дана од како су чињене припреме за напад на српску територију. Прекјуче 18. о. мј. формиране су чете у Струмици и у вече сви смо изишли близу границе гдје смо преноћили у селу Чепели. Казали су нам да ћемо напасти на Србију, али нам нијесу казали зашто и како. Пошто су нас држали у Чепели дан и ноћ, јуче 19. о. мј. у вече кренули смо преко границе на караулу Чепели, па се пропланком спустили у долину. Десно ка Бараклији, Башалији, Плавуши и Саланџаку послане су чете под вођством непознатих војвода којих је било повише, а ми са војводама Делом Калтем, капетаном Усеином, Стојдетом, Северицом, Имером Арапом, Аргиром капетан Мемед Алијом, Нуре-ефендијом и другима које не познајем, и око 400 четника Бугара и Турака ухватимо села Герзели, Калково, Калуцково. Преко села Удова нападосмо на положај више струмичке станице. За вријеме борбе, вођене у селу Удови, рањен сам. Кад смо прелазили границу и спустили се у села, побили смо и растјерали посаде и војнике који су се бранили. Како смо пошли у Чепели, ми смо — наша колона — хватала махом јаруге и пошли право мосту код струмичке станице, јер су нам казали да га срушимо. У селу Калуцково послан је Имер Арап да тамо побије и похвата војнике. Главни војвода који је командовао овом колоном што је нападала у овом правцу, био је неки Ичко: он је скупљао и формирао чете у Бугарској. Сваком од нас четника плаћали су 1·40 дин. дневно и давали одјело онима који га нијесу имали. Нама је речено да ће се са свих страна напасти. Говорило се да ће једна чета отићи за Штип, осим ових што су напали на Валандово и на струмичку станицу. Приликом овога напада не знам да ли је било бугарских официра који су предводили чете, али у самој струмици у Бугарској има их доста који раде на формирању чета. Са овом колоном што је нападала на струмичку станицу био је и један митраљез. Он је дјејствовао, али ријетко.

Ништа више немам да кажем. Исказ ми је прочитан и за свој га признајем. Нијесам писмен. Усеин Асан; потписао га Ник. И. Гајић. Присутни: тумач Гиорг Сачковић, Т. Вуковић, Бор. Перић. Саслушао и овјерава по наредби начелника среза писар Ник. Гајић."

Министру Унутрашњих Дјела.

Струмичка станица, телеграм од 26. марта 1915.

Ноћас је избјегао из села Злешева у Бугарској, пола часа удаљеног од наше границе, Арастор Андановић, служитељ општине валандовске, којега су бугарске комите одвели из Валандова ноћу 20. о. мј. са још 251 душом, поглавито Турака. Вели да се у Злешеву налази већина Турака које су бугарске комите при повраћању одвеле из 15 турских села у срезу дојранском; да ови кукају и проклињу комите што су их одвели из кућа и са имања; да им Бугари не дају ништа за јело, већ су морали продавати бакраче и остале ствари за храну. У Злешеву и околним селима близу Струмице налази се — вели — знатан број бугарских војника, комита и оружаних Турака са шест турских и шест бугарских официра. Јуче је у Злешево дошао један виши официр из Струмице и наредио да се заповједи Турцима да пред комисијом која се очекује из Софије, изјаве да су избјегли у Бугарску зато што су Срби пуцали на њих из топова. Из дојранског среза је одведено, приликом посљедњег напада, око 2400 душа, од којих су 250 хришћани, а све остало муслимани. По тврђењу Андоновићевом, комите ће ускоро опет упасти у дојрански срез да одведу Турке из осталих бугарских села. — Инспектор Д. Алимпић.

По једнодушним исказима наших рањених официра који су такође саслушани, нашу границу је прешло најмање 3000 бугарских и турских комита, међу којима је било и Аустријанаца. Према томе је напад изведен по свима правилима за развијање пјешачких трупа у борби. Изван сваке сумње је да су нападом руководила лица вична тој „вјештини". Ово потврђује и употреба једног митраљеза од стране четника, као и тачно руковање нашим Де Банжовим топовима које су четници били за неко вријеме преотели и чију су ватру управили на наше војнике. Циљ је нападу био да се поруше мостови и поједини жељезнички објекти, и да се преведе у Бугарску што већи број нашег становништва. (К. С. Пресбиро).

Ниш, 28. марта. Комисија која прикупља доказе о бугарском упаду, нашла је поред до сад објављених ствари још и један бугарски печат који гласи: „Селска општина. 13. год., Радец". Ово село се не налази на српској територији.

Саслушања о струмичком упаду бугарских комита још трају. Данас објављујемо саслушање Исмаила Алиловића и у цјелини саслушање Арамтија Андоновића, које је јуче саопштено према депеши инспектора Алимпића. Та саслушања гласе:

„22. марта 1915 год. у Струмичкој станици. Испит Исмаила Алиловића из села Чалакали, општине деасабосичке.

Опште питање: Зовем се Исмаил Алиловић из села Чалакали; стар 24 год.; нежењен; неписмен; неосуђиван; вјере мухамеданске. Подаником сам .био српски, док нијесам побјегао у Бугарску. У Бугарску сам побјегао послије Божића на једну недјељу дана из страха да ме не узму у војску.

Стварна питања: Кад сам пребјегао у Бугарску са још некима из мога села који су, као и ја, наговорени да бјеже, бавили смо се по селима у околини Струмице у Бугарској, а ја сам највише био у селу Измишту. Они бјегунци који су хтјели да иду на какве радове да зарађују хљеб, отишли су, а они који су остали око Струмице и нијесу хтјели ништа радити, одмах су скупљени и од нас су организовали војску. На сваких десет дали су по једног капџара и смјестили нас по приватним кућама у кантонман. За све вријеме од како сам пребјегао у Бугарску, бавио сам се у овом кантонману. Давали су нам у новцу по 1·50 дин. дневно. За све вријеме ја нијесам никако прелазио овамо на ову територију. Прије неколико дана сакупили су нас све и формирали чете. Дали су нам оружје и казали нам да будемо спремни и да ћемо негдје да идемо, али нам не рекоше куда. Чете су све скупљане у Чепели у очи дана кад смо нападали на Валандово. Прелаз смо извршили одмах код Валандова и ја сам са једном четом био на пиравском положају као предстража.

Колико вас је било што сте пошли на Валандово и шта сте радили?

Ја знам да смо нас око 700 до 800 прешли на једном мјесту и упутили се ка Валандову, а да ли је још било и да ли је прелаз вршен у којем другом правцу, непознато ми је. Пошто је борба престала, ми смо сишли са пиравског положаја у Валандово гдје нас је било много и гдје сам видио код цркве много погинулих српских војника.

Које су вам војводе биле и знаш ли зашто сте пошли овамо, у каквој намјери, као и зашто сте онако мрцварили наше војнике?

Од војвода био је Стојче капетан, Јашар бој и још неки које не познајем. Од нас је пола било Бугара, а пола Турака четника. Нама су казали да идемо да изведемо породице оних људи који су пребјегли у Бугарску, па смо зато пошли, а и морали смо, пошто смо били у њиховим рукама и они нас хранили толико времена. Српску војску убијали смо и мрцварили заиста како је ко хтио, а тако нам је и наређивано, али ја нијесам ни једног војника убио.

Зашто си, Исмаиле, узео и бацио бомбу кад је теби пошао војник и ти нијеси отишао натраг у Бугарску са осталима него си остао?

Ја нијесам бацио бомбу на војника — то није истина, а у Бугарску нијесам хтио ићи, јер ми је тамо досадило.

Зашто си бјегао у Бугарску, Исмаиле?

Ја сам бјегао у Бугарску зато што и други, да не бих служио војску. Ништа више немам да кажем. Исказ ми је прочитан и за свој га признајем. Нијесам писмен. Исмаил Алиловић, потписао га Н. Гајић. Тумачио Илија Петковић; присутни Љубомир Илић и С. Стевановић. Саслушао и овјерава по наредби начелника среза писар Ник. И. Гајић".

„Рађено 25. марта 1915. године у струмичкој станици. Испит Арапштира Андоновића, служитеља општине валандовске.

1) Општа питања: Зовем се Арапштије Андоновић, стар 28 год., неожењен; писмен, поданик српски; говорим српски, грчки и турски; неосуђиван; православне вјере. Познато ми је због чега се на одговор узимам.

2) На дан 20. о. мј. приликом упада бугарских комитских чета на Валандово, био сам код куће у Валандову. Пошто је била ноћ и пошто сам чуо да се борба води, нијесам хтио излазити, већ сам се сакрио у подрум своје куће. Како је борба трајала до у подне, то нијесам смио излазити, све док ми мој друг, такође служитељ општински, Усеин Бећировић не јави да ће комите доћи и у моју кућу. Он ме је одвео и сакрио у своју кућу, гдје сам остао све до 8 сати у вече. У то вријеме чух неки жагор и познавајући да су то мјештани из Валандова који су разговарали међу собом. Шта ово има да значи? Изађем напоље. Чим сам изишао, наишле су комите, везали ме и потјерали са собом. Како је у то вријеме стигло наређење од команданта ове колоне што је Валандово нападала, да се све комите врате у Бугарску, то су повели и мене везана и моју сестру Калопу. Довели су нас у село Злешево у Бугарској гдје су нас предали једном комитском војводи Ејуту који нареди да останем код њега. Послије неког времена дође један Турчин из Злешева, по имену Ибож Ћар који се са мном и раније познавао, и они ме предаду њему. Користећи се овим познанством, ја сам га могао лако преварити и побјећи, али је било још много комита поред границе, па нијесам смио. Синоћ је међутим дошло наређење из Струмице бјегунцима да иду у варош Струмицу јер — вели — долази једна комисија. Свима је наређено да изјаве да су побјегли зато што су их Срби гађали из топова и хтјели побити. Кад су се комите избјеглице синоћ уклониле с границе, ја уграбих прилику и побјегнем у Валандово гдје се јавим команданту мјеста који ме овамо упути.

Колико је било комита? Којих је било више, да ли бугарских или турских? Ко је командовао њима: официри или обичне комитске војводе?

Комита који су нападали на Валандово, било је око 700 до 800 Бугара и Турака. Њима су командовали 6 турских и 6 бугарских официра, које по имену не знам. Разликовали су се мало од осталих по капама и по одијелу. Било је с њима и 5 бугарских љекара.

Што су између себе говорили комите? Зашто су дошли амо и шта су намјеравали учинити овим упадом?

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE CURDE CRNOJEVIC

Комите су говорили турском становништву да су дошли да их воде у Бугарску, док потпуно не усмрте у да отму Маћедонију од Срба, хришћанима су казивали да то ора бити, ако не сада а оно мало оцније. Сви Турци који су одведени, плачу, јер им је жао своје уће и имања. Немају хљеба и родају бакраче да се прехране. Ишта више немам да кажем. Писен сам. Араштир Андоновић. Привни: Дино Сачковић, Војислав ељковић. Саслушао и овјерава по аредби начелника среза писар Ник. . Гојић. (К. С. Пресбиро).

Ниш, 29. марта. Комитски напади нашу границу продужују се. Тако 24. о. мј. у вече, између 7 и 8 сова, око 200 бугарских комиса територије краљевине Бурске напали на нашу караулу. сто тако 25. о. мј. једна бугарска омитска чета прешла је границу и ошла до села Мушкова гдје ју је игла потјера и претјерала у Бурску, а прије валандовског и стручког упада мање бугарске чете елазиле су, и то једна чета јачине 60 људи прешла је границу и ошла до села Осича гдје је отивена. Борба је одмах почела и ајала је до мрака од 11 часва прије подне до 7 часова по дне. Користећи се мраком, у кли су. На терену су оставили а мртва четника, двије државне гарске пушке система Манлихер, метака за исту пушку, двије ругле бомбе с фитиљима, једну лерину са капуљачом од сукна, а државна војна шињела са жум дугметима. На дан 28. о. мј. ћу, бугарске комите напале су нашу караулу Девебаир и то с ложаја који се налази више саме гарске карауле Деведац на даини од 100 метара, гдје су били сјели старе стрељачке ровове, дигнуте за вријеме српско-бугарог рата. У истом тренутку, друга упа комита напала је нашу каулу Китка. Користећи се мраком тереном, приближили су се карани на 30 метара, али су их наши јници одмах одбили и нагнали одступе. Викали су у више мава „Ура!“ али се нијесу смјели енути из својих ровова. У борби учествовало од стране бугарских ника око 60 људи; с наше стране на Девебаиру 15 војника, а на тки 10 војника. Нападачи су имали рањених, јер су оставили крв траг за собом. Кад је нашима игла помоћ с карауле Хамидије гарски потпоручник Стојименов ван је да се сâм на лицу мјеста ери да је напад дошао с бугарске стране. Општи утисак је да су гарски четници нарочито упућени изазову сукобе на цијелој граничној линији. (К. С. Пресбиро.)

Ниш, 30. марта. Командант Брегничке Дивизијске Области јавља су ноћу између 26 и 27 о. мј. гарски четници покушали намјести експлозиве код моста на киметру 1365. Наша стража их је имијетила и успјела да их одбије. ст је неповријеђен.

једна наша потјера нашла је у лашкој Ријеци на бугарску коску чету јачине од 30 људи. Ова а је одмах почела бјежати буској граници. Гоњење је вршено границе, гдје се наша потјера ставила. Бугарски војвода Брло ази се на бугарској граници ма нашој караули Сива Кобила коју спрема напад са својом че. Једанаест лешева наших војника, погинулих у борби 20 и 21 мј. нађено је тек 25 о. мј. више а Калуцкова. Три леша су потом испечена. Од нађених лешева, наших војника из посаде, а 4 их граничара. Испечени лешеви тографисани су.

угарски званични кругови пуни су у страни свијет своју вер о посљедњем четничком упаду у Србију. По тој версији није било никаквог упада с територије краљевине Бугарске, него побуне нашег муслиманског становништва против српске управе. Незадовољство муслимана манифестовало се — тврди се — прво у бјегству с наше територије, а по том и у отвореној побуни. И ако ова версија није нигдје примљена с вјером, ипак је потребно изнијети истину о незадовољству наших муслимана, а већ о њиховој тобожњој побуни не може се ни ријечи рећи.

Послије свега оног што је до сад утврђено, кад је избио рат између Турске и Русије, Србија је одмах опозвала свог посланика из Цариграда, а пошто је познатом фетвом и Србија увртена у ред држава којима је објављен свети рат, то је Србија с правом сматрала да се од тог тренутка налази у ратном стању с Турском и да је према томе престао да важи уговор о миру, закључен између ње и Турске 1914 године, о чему је Порта дипломатским путем била извијештена.

Природна посљедица овога била је обавеза српских муслимана да служе војску као и сви остали српски грађани. По себи се разумије да је оваково стање ствари морало проузроковати код наших муслимана извјесно разочарење, пошто су цариградским уговором о миру били ослобођени од војске за три године. Али нема сумње да би се наши муслимани врло брзо помирили и са овом дужношћу српских грађана, да није дошла са стране једна жива и нескрупулозна агитација. Разни агенти, плаћени аустро-њемачким новцем, почели су у Софији заједнички организовати упаде мјешовитих турско-бугарских чета које су могле допријети само до извјесних села у крајевима који се граниче с Бугарском. Од Турака су овом акцијом управљали из Бугарске Јаја-ага и Ибиш-бој. Кад су позвани регрути, страни агитатори су се одмах дали на посао. Муслиманима с којима су могли доћи у додир, говорили су да ће Србија узети не само рекруте него и све старије људе, и одмах их послати у рат; да ће у српској војсци бити изложени великим непријатностима; неће моћи испуњавати своје вјерске дужности; хранит ће се заједно с хришћанима; биће позвани и мораће вршити службу и за вријеме рамазана и т. д. Све то ће — говорило им се — моћи избјећи ако пријеђу у Бугарску. А Маћедонија и иначе у кратком времену биће преотета од Србије. Уз све ово је дошла и објава светог рата, па су многи муслимани вјеровали да ће се морати борити против султанове војске. Све је то учињено да је један извјестан број муслимана у самом почетку њиховог позивања у војску, побјегао у Бугарску. Њихов број ваља напоменути да су они муслимани који су се хтјели отворено иселити из земље, били слободни да то учине, и ова је емиграција трајала све дотле докле је грчка влада допустила њихов прелазак преко своје територије и доклегод није плануо рат између Турске и Сила Тројног Споразума У осталом, само се минималан број муслимана ријешио да остави своја огњишта. Сви остали распитали су се одмах преко својих ода и муфтија о начину на који ће бити третирани у војсци. Њихова једина жеља била је да се муслиманским регрутима допусти њихова вјерска молитва и да им се не дају јела и пића која Коран забрањује. А чим су муслиманске породице сазнале да се њиховим синовима неће дирати ни у вјеру ни у обичаје, одзив муслиманских рекрута испао је преко сваког очекивања. Тако на пр. кумановска пуковска команда позвала је под заставу 280 муслиманских рекрута, и од ових је предстало властима и упућено у команду 242; од осталих 38 је 1 у жандармерији, неколико тих се иселило у Азију у току прошле године, а само неколицина је побјегла. Даље, прешевској пуковској команди припадају свега 263 рекрута, и од ових су престали и упућени у команду 240 и т. д. Представање командама муслиманских рекрута извршено је у потпуном реду. Војне власти поступају с њима врло добро. Команде их снабдијевају с намирницама, а они сами кувају своја јела и на свој начин врше уредно и без икаквих сметња своје вјерске обичаје, клањање и узимање авдеса; мирни су, послушни и врло задовољни. Тако је нестало и посљедњих трагова вјештачки изазваног незадовољства наших муслимана.

Према томе, све да и није фактима утврђен прелазак чета из Бугарске, унапријед је морала бити искључена свака хипотеза муслиманске побуне у Србији. (К. С. Пресбиро.)

Париз, 25. марта. „Тан“ пише: Бугарски одговор својим одлукама заобилажења подсјећа на извјесне њемачке дипломатске подвиге. Мијешањем улога он се приближује аустријској ноти којом је окривљена српска влада за напад који је у Бечу одавно спреман против ње. Не може се ипак сумњати да ће бугарски одговор имати тако трагичних посљедица. И поред Радославовљевих изјава о неутралности, он је до сада фаворизирао Аустрију и Турску и не смије се удаљити прије него што двоструко буде увјерен да од њих више ништа не може очекивати. С тога му ваља трпјети да вршљања чета међу члановима владе налазе потпору. Радослављев тежи да скине са себе одговорности и да их пребаци Србима. Такав поступак није у супротности са традицијама бугарске политике, али ова тактика не може ништа измијенити. Бугарска влада не може замислити да ће Грци који су српски савезници, као ни Румуни остати скрштених руку пред једним нападом против Србије Исто тако у Софији ће се чувати да не би забораавили да је Србија савезница Русије, Француске и Енглеске. — „Журнал де Деба“ пише: Бугарски одговор је један савремени примјер цинизма. И поред својих веза са стамбуловистима, кабинет Радославов никад не би тако говорио да није у дослуху са Аустро-Њемачком и Турском. И још има сањалица које продужују говорити о обновљењу балканског јединства које никад није постојало. Постојао је српско-бугарски уговор, чије су клаузуле Бугари прекорачили и прије и за вријеме балканског рата. — „Либерте“ пише: Тешко је узети за озбиљно бугарски одговор. Његова је иронија тешка и подсјећа на турску сарадњу. Бугарска нота кипти противрјечностима; у њој се час говори о бјегунцима, час о побуњеницима! Сад нека разумије истину онај ко може, и нека објасни ко су били ти наоружани људи. У бугарском одговору не каже се ко је наоружао те људе. Свакако, Срби су наоружали! Непотребно је указивати и даље на грубе неистинитости бугарског одговора. (К. С. Пресбиро).

Лондон, 26. марта. Нота Сједињених Америчких Држава, која се односи на мјере што је Енглеска предузела да спријечи трговину са Њемачком, објављена је. У њој се истиче да енглески блокус чини нов факат који спречава прилазак у многа неутрална пристаништа која Енглеска нема права да блокира. Овим се дирају суверена права нација чије су лађе умјешане у страну трговину. Нотом се признаје да је наступио велики обрт у условима поморског рата, те се изражава мишљење да би лако било дати свакој легитимној трговини слободан улазак и излазак из неутралних пристаништа кроз ланац блокуса. Ова нота изражава задовољство Сједињених Америчких Држава поводом увјерења које дала енглеска влада о начину на који ће се блокус изводити. Очекује се да ће енглески декрет чије би стриктно извршење вријеђало права неутралних, бити у пракси како треба модификован, те да ће неутралне лађе бити поштеђене тешкоће од стране Енглеске, ако не буду носиле на себи предмете ратне контрабанде и робе упућене у пристаништа на ратном земљишту. Најзад, ова нота изражава наду да ће енглеска влада дати пуну сатисфакцију у случају да права неутралних буду повријеђена. (К. С. Пресбиро).

Париз, 26. марта. У ноћи од 25. на 26. марта британске трупе одбиле су један њемачки нападај у Белгији. Напредовали смо између Мезе и Мозеле. Заробили смо терена код Епаржа и ушли у њемачке шанчеве пуне лешева. Пред крај дана одбили смо два противнапада. Отели смо шест митраљеза и двије справе за бацање бомба у шуми Аји, гдје је непријатељ изводио противнападе од јуче у подне. У шуми Мормар одржали смо што смо заузели, поред свих жестоких противнапада, вршених синоћ у шест сати. (Хавас.)

Париз, 26. марта. Поред свега рђавог времена, које непрестано траје, имали смо нових успјеха између Мезе и Мозеле у ноћи од 25. на 26. матра и у дану 26. марта. Већ смо избројали на терену више од 1000 њемачких лешева. Јужније, у шуми Морил уништили смо пјешадијском акцијом једну њемачку чету од које је преостало само 10 људи које смо заробили. У шуми Аји, освојили смо нове шанчеве и одбили два противнапада у шуми Мормар сјеверно и југоисточно. У свему, насилна извиђања и нападаји које смо изводили од 22. марта између Мезе и Мозеле, дали су нам за сада ове резултате: 1) на фронту сјевероисточно и источно од Вердена напредовали смо на фронту од 20 километара дужине и 3 километра дубине; 2) заузели смо висове који доминирају током Орне и освојили смо села Кисенвил и Фромезеј; 3) јужније, код Сен-Михиела, заузели смо читав југозападни дио шуме Аји, гдје су се Њемци били јако утврдили. Изгубљене положаје Њемци нијесу могли повратити, и ако су изводили четири узастопна противнапада; 4) у јужној Воеври између шуме Ле-Претр, отели смо на фронту од 7—8 километара дубине села Феј-ан-Хом и Рењевил. На свима овим тачкама губитци њемачки су били огромни. По великом мноштву лешева остављених код Епаржа може се проценити значај успјеха. (Хавас).

Милхајм (Баденска), 26. марта. Синоћ је један непријатељски авијатичар бацио двије бомбе на варош и убио три грађанска лица. Није било никакве материјалне штете. (К. С. Пресбиро).

Атина, 26. марта. Око 40 француских војних љекара и више француских официра отпутовали су у Ниш. (К. С. Пресбиро).

Париз, 26. марта. У Белгији се водила артиљеријска борба. Потврђени су постигнути ресултати између Мезе и Озеле, о којима је јуче била ријеч. Посљедње кише дубоко су расквасиле терен, нарочито у Вожима, да је отежано кретање артиљерије и распрскавање пројектила. Синоћни добитци одржани су и организовани, поред свих жестоких њемачких противнапада. Код Епаржа посљедњи њемачки противнапад који је изводио пук и по, потпуно је одбијен. Не-

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE DURDE CRNOJEVIC

пријатељ је претрпио огромне губутке; велико мноштво љешева покрива терен. Од 300 људи који су наступали испред њемачких редова, ниједан није остао на животу; сви су били покошени од наших митраљеза. У шуми Бриле отели смо непријатељски шанац. (Хавас).

Беч, 26. марта. Рајтерова Агенција јавља из Вашингтона да је командант помоћне крстарице „Принц Ајтел Фридрих" извијестио поморски царински биро да жели да се његова лађа интернира. Командант Сеј је принуђен на ту мјеру, јер није стигла помоћ која би омогућила крстарици да умакне. Крстарица ће бити интернирана у бродарници у Норфолку. (К. С. Прес.).

Париз, 27. марта. Један велики берлински трговац који је стигао у Њујорк изјавио је да се у читавој Њемачкој води систематска кампања за бојкотовање америчких производа, пошто Америка испоручује муницију савезницима. (Рад. извјештај).

Париз, 27. марта *Послије новог сјајног нападаја, важан положај Епарж који доминује равницом Воевре и који је непријатељ упорно бранио, налази се сав у нашим рукама.* Отели смо јуче више од 1500 метара шанчева и јутрос Њемци су држали на висоравни само два утврђења острваца од по неколико метара. Ми смо их освојили послије подне и заробили 150 војника. Тако смо постигли један од својих главних циљева операција посљедњих дана. Јужније, у шуми Аји, одржали смо свој добитак од 200 метара фронта и одбили три противнапада. У шуми Мормар, Њемци су извели *петнаест* нападаја да преотму шанчеве које смо им били освојили јуче, и петнаест пута су били одбијени. Сав терен је покривен гомилама њемачких лешева. На осталом фронту могу да се стакну ове акције: У Белгији, код Дрегретштена, Њемци су били заузели један шанац на лијевој обали Изера, одакле су их протјевали Белгијанци. У Шампањи било је локалне, али врло живе, пјешадијске акције. Њемци су покушали да поврате дио шанчева које су изгубили прошлог мјесеца. У тима нападима, Њемци су били покошени, осим на једној тачци гдје им је синоћ пошло за руком да се задрже на једном истакнутом дијелу. Данашњим нападом повратили смо овај дио од непријатеља и одбацили га на његове старе положаје, наниједвши му велике губитке. На југоисточним обронцима Хартмансвера заробили смо 150 Њемаца у току посљедњих дана. (Хавас.)

Париз, 28. марта. Врховни Командант упућује израз свога дубоког задовољства трупама прве армије која је дефинитивно отела од непријатеља положаје Епержа. Ратнички жар који је ова доказала, сигурно су јемство да њихова одапност према отаџбини остаје вазда иста, и он им на томе захваљује. (Радиотел. извј.).

Париз, 28. марта. Приликом рођендана, француски листови истичу у којим приликама је краљ Белгије којега очекује сјајна судбина, ступио на пријесто. Новине посјећају како је херојски бранио неутралност своје земље, и указују колике жртве је био у стању да поднесе један народ у име правде и части. Одајући поштовање белгијском краљу и краљици, новине наглашују да ће Белгија бити повраћена и покрити га бесмртном славом и моле га да вјерује у најбољу будућност. Радиотел. извјештај).

Лондон, 28. марта. У „Тајмсу" пуковник Репингтон тврди да непоколебиво вјерује у коначни успјех. Њемци нијесу могли да побиједе кад су имали премоћ броја. Кад су били изједначени са савезницима, били су потучени. Сада кад је број на страни савезника, како могу Њемци да побиједе? Њемци су се у своје вријеме тукли међу собом, јер је владао међу њима лажан дух. Они су потпуно заслужили казну коју издржавају. Без сумње, можда ће још требати нешто времена да се баци Њемачка на кољена, али исход је већ осигуран. Што пакленије биле њемачке методе, тим ће тежа бити казна Њемачкој на свршетку. (Радиотел. извј.)

Париз, 28. марта. Нема ништа нарочито да се дода синоћњем саопштењу. Накнадни извјештаји, приспјели у ноћи, износе да је приликом двају нападаја којима смо освојили посљедње њемачке положаје код Епаржа, било огорчене бајонетске борбе. (Хавас.)

Атина, 29. марта. Часопис „Нир Ист" од 26. марта објављује допис из Софије у коме се каже да су арбанашке породице у Соркопу код Корице масакрриане од грчких чета. Кад је гувернер од Корице запитан о овоме, одговорио је да су ове оптужбе без основа; напротив, влада потпун ред и сигурност у свима окрузима Епира, тако да и арбанашке породице које су ван зоне коју су Грци окупирали, траже да пријеђу на нашу зону, јер их тамо тероришу Геге. (К. С. Пресбиро).

Рим, 29. марта. „Дели Њус" из Њу Јорка прима депешу из Петрограда да Аустрија тражи мир са Русијом и то с дозволом Њемачке. „Морнинг Пост" прима из Будимпеште, да Мађари иду на то да приволе Аустрију да предложи засебни мир, пошто јој није могуће више рачунати на њемачку помоћ. „Трибуна" и други листови сматрају тај мир штетан и опасан по Италију.

На западном бојишту Французи продужују своју офанзиву на сјеверо-западу Тула и Вердена.

По телеграфском извјешћу варош Черновице је изгорела, што сачињава велики губитак за аустријску одбрану у Буковини.

Франко-Енглези бомбардовали су Газу, варош у Сирији.

„Морнинг Пост" прима из Петрограда, да су ужасно велике кавањеријске руске масе спремне да уђу у Мађарску, а да Њемачка шиље 300.000 Баваараца у помоћ Мађарима.

Французи послије вишедневног крвавог боја заузели су све положаје код Епарња. Гибитци њемачки рачунају се на 30.000 војника. (Нароч. извј.)

Париз, 30. марта. Вађење мина у Дарданелима на уласку у рукав Чанак наставља се сваке ноћи под управом двију оклопњача. Турска артиљеријска ватра нема успјеха. Експедиционе француске снаге на Истоку које су биле концентрисане у Бизерти под командом генерала д'Амад попуниле су своју организацију и оне су биле 28. марта спремне да потпомогну савезничку флоту. (Радиотел. извј.)

Париз, 30. марта. Португалска једрењача „Туро" била је торпедирана и лагано је потонула. Послуга је спасена. (Радиотел. извј.)

Париз, 30. марта. Бијела Књига која износи кореспонденцију између америчке владе и њезиног амбасадора, садржи страховита открића о поступању са енглеским официрима и војницима, заробљенима у Њемачкој. (Радиотел. извј.)

Букурешт, 30. марта. Мађедонци који припадају софијском комитету, а налазе се у Румунији, добили су писма из Бугарске, у којима их комитет позива да се одмах крену у своје чете. (К. С. Пресбиро).

Рим, 30. марта. *Поводом гласова који се проносе о прекиду руско-бугарских односа, сазнаје се са компетентног бугарског извора у Риму, да је Бугарска тражила да се изврши међународна истрага у догађају код Валанданове, јер ће се тек послије овакве истраге моћи установити одговорност и тражити сатисфакција. У бугарским круговима се држи да прије таквог установљења одговорности немогућ је сваки дипломатски озбиљни инциденат.*

Ротердам, 30. марта. Енглески пароброд „Карполиће" био је потопљен било од подморске лађе било од мине. Био је најмљен од једног комитета који је шиљао помоћ у Белгију. Екипаж је спасао холандски пароброд „Елизабета".

Цирих, 30. марта. *Осам нових корпуса баварске војске пошли су на Карпате, да се одупру руској најезди.*

Дневни трошак зараћених држава

Француски научник Лероа Болије израчунао је колико приближно троше државе, које учествују у европском рату.

Њемачка има под заставом око 5 милиона људи, и њен дневни расход достиже приближно 60 милиона франака. Толико исто троши од прилике и Русија. Француска троши дневно 36 милиона франака. Енглеска 22 милиона. По себи се разумије, да ће се енглески расходи повећати кад на бојиште изведе нове армије.

Турска има расхода до 6 милиона, а има око 500.000 људи под оружјем. Србија троши око 3,500.000 динара дневно. Аустро-Угарска више од 30 милиона, а Белгија 2 милиона.

Расходи само пет великих зараћених држава за седам мјесеца ратовања претјерали су 46 милијарди франака.

Средства за сузбијање заразе (дезинфекција)

1.) Дезинфекција је уништавање свију заразних клица болести, а помоћу разних средстава: хемијских и механичких.

2.) Од свију заразних болести очуваћемо се дезинфекцијом и одржавањем потпуне чистоће нас самих, рубља и одијела, станова и свега што је у њима, и цијеле околине у којој живимо.

3.) Како сада владају ове заразне болести: повратна грозница (Rekurrens), тифус пјегави (пјегавац) и трбушни тифус, то су најсигурнија дезинфекциона средства ова:

а., Кључала вода с цијеђем, а гдје то није могућно, онда и без цијеђа. Кључала вода убија све клице, ако у њој остане оно, што се дезинфикује, на пр. одијело, рубље и т. д. бар пола сахата за вријеме кључања. С кључалом водом, а рибањем, дезинфикују се све дрвенарије на пр., патос, столице, столови, кревети и т. д.

Како свака и најсиромашнија кућа мора и може да има кључале воде и цијеђа, то се сваки може спасти заразних клица болести, које данас владају, на првом мјесту повратне грознице и пјегавца. Кључала вода убија ваши, а оне једино преносе ове болести.

Сваки, дакле, ко хоће, може се сачувати ове болести!

Кључала вода с цијеђом, а која се помијеша са сапуном, нарочито црним, још јаче и сигурније дјејствује на све што се дезинфикује, јер потпуно уништава све клице и све инсекте.

б., Врло важно и сигурно дезинфекционо средство је креч и то у форми кречног млијека. Кречно се млијеко овако прави: један дио негашеног креча н. пр. један килограм поспе се са једним литром воде, тада се креч гаси и распада у прашак, а док то траје, треба постепено додавати још три литра воде и непрестано мијешати. Кречно млијеко не смије дуго стајати, с тога се прави непосредно прије него што ће се употребити. Кречним млијеком не треба прскати већ добро заливати мјеста, која се дезинфикују.

Кречним млијеком дезинфикују се нужничке јаме, нужници изнутра, околина њихова, цијело двориште, ћубришта итд. Осим тога кречним млијеком дезинфикују се дуварови у свима просторијама стана — кречењем и то врло честим, докле год траје зараза.

в., Петролеум (гас). Гас убија ваши. С тога се може употребити и он поред ових средстава, да се униште ваши, стје-

нице и т. д. За мазање по тијелу и гл... ако кожа није осјетљива према њ... треба помијешати ½ гаса (на пр. ... грама) и ½ уља (100 грама). С упот... бом гаса не треба претјеривати.

При употреби гаса код дрвенарије ... ба овакав раствор направити: 100 гр... црног сапуна растворити у литар ... чале воде и томе постепено додати ... грама гаса. Патос и дрвенарију тим ... створом треба премазати, пошто се ... прије кључалом водом оперу.

г.. Осим ових средстава, која се ... у свакој кући наћи, употребљавају се ... и ова хемијска средства, којима се ... много помоћи:

А. Лизол — (Lisol Sapocresol)
Б. Креолин — Creolin
В. Карбол — Carbol
Г. Сублимат — Sublimat
Д. Јодна тинктура — Tinctura jo...

Најјефтиније и најпоузданије је ... ство лизол (Sapocresol). Употребља... у раствору с водом: двије ожице (ве... на литар воде. Овим раствором се ... руке, прска патос, дрвенарија, свак... мјештај и т. д.

Али ова дизенфекциона средства ... убијају ваши — већ све остале зар... клице (бациле). Она су потребна, да ... сачувају од трбушног тифуса, колер... свију других болести. А од пјегавц... од повратне грознице помажу: кључ... вода, гас и потпуна чистоћа.

4., Пијаћа вода преноси — ако ... чиста — заразу тифуса и колере. ... се нема других средстава за пречи... вање воде, треба искухати (до кључ... воду и расхлађену пити. То је најси... нија и најбоља вода. Том се водом т... прати и умивати — нарочито испр... уста. Руке треба том водом и сап... прати увијек прије јела — и послије... ког рада, гдје се руке прљају..

Д. ОБр. 413
12. марта 1915 год.
Ниш.

ДРЖАВНИ ОДБОР
за сузбијање заразних бо...

Дневник

† Драго Б. Вујовић. Пишу нам ... Жупе Добрске, да је тамо преми... марта ове године један од наших ст... ратника и бораца за одбрану наше ... домовине, Драго Б. Вујовић, у 80-... дини живота. Покојник је од своје ... младости био примјер чојства, пош... и карактера. Учествовао је у свима ... товима својега доба истичући се при... ним јунаштвом и одважношћу, као у ... на Граховцу 1858. године и у вел... боју на Фундини 1876, године ... отео од непријатеља једну заставу ... истом боју задобио рану у лијевој ... За његово јунаштво и одважност ... војник је био одликован свима орде... за храброст.

Вјечан му помен и лака му родна зе... коју је истински и жарко љубио!

† Официр Богдан Миров Ђуро... Пишу нам из Данилова Града: — 18. ... вембра прошле године преминуо ... Велегу у Бјелопавлићима официр Бо... Миров Ђуровић. Покојник је у 70 ... дина свога исправнога војничкога и ... ђанскога живота служио Домовин... Господара као официр 38 година, ... мандујући са јуначком четом Груј... ћа — баталиона петрушинског. С... његовом је Домовина изгубила је... доброг јунака и достојног сина св... предака. У минулим ратовима црно... ско-турским, покојник се свуда по... вао као лични јунак, дајући при... чојства и јунаштва, храбро борећи с... крст часни, слободу златну, Домо... и свога дичног Господара. Учествов... у свим прошлим ратовима, пок... се је рањивао у бојевима на ... јебчу и Сађавцу. За његово прим... јунаштво, чојство и ревносну дугого... њу службу, био је награђиван од Њ... Краља Господара разним орденима.

Лака му српска груда земље, ко... јуначки и врује љубио, а међу ... вјечни спомен.

ТРГОВЦИМА

најзгоднија прилика за увоз...

Једна велика трговачка кућа ... иностранства нарочито је пос... свога преставника за Црну Г... Који нашим увозницима нуди ... повољније цијене и лиферује ... најкраће вријеме, **брашна, ж... кафе, шећера, паште, ориза, у... сапуна,** и све друге за увоз ... требне артикле.

Ко би желио преговарати, ... се обрати г. Г. Захарату у трго... П. М. Калуђеровића или Х... „Београд" на Цетиње.

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије

Власник и одговорни уредник проф Јован Николић